

EVANGELIKUS ÓRÁLLÓ

EGYHÁZI ÉS TÁRSADALMI HETILAP

A HAZAI NÉGY EVANGELIKUS EGYHÁZKERÜLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Megjelenik hetenként egy iven, a Hivatalos Közlemények, mint az Ev. Órálló melléklete, minden két héten.

A kéziratot a szerkesztőhöz, a hirdetés szövegét és díját a kiadóhivatalba kell küldeni.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

KOVÁCS SÁNDOR theol. akad. tanár
Pozsony, Konvent-utca 11. szám.

KIADÓHIVATAL:

HORNÝANSZKY VIKTOR
hirlapkiadóhivatala, Budapest, V., Akadémia-u. 4.

A lap ára egész évre 8 kor., félre 4 kor., negyedévre 2 k. A „Hivatalos Közlemények“ melléklettel egész évre 10 kor., félre 5 kor., negyedévre 2.50 kor. — A Hiv. Közl. a föllep nélkül egész évre 4 kor. — A Hiv. Közl.-t az anyaegyházak és felsőbbrendű iskolák ingyen kapják. Ára az Órálló megrendelőinek 2 kor., külön 4 kor.

TARTALOM: Imádság. *Székács József.* — A kereszt. *Stromp László.* — Tárcza: II. Rákóczi Ferenc fejedelem imádsága törökországi útja előtt. — Oktatásügy. A Luther-Társaság tankönyv-pályázata. *Márton Jenő.* — Külföldi krónika. — Egyházi élet. — Irodalom. Felhívás. *Raffay Sándor.* — Szerkesztői üzenetek.

Imádság.

Máté 26. 39. v. Atyám, ha lehetséges, müljék el e pohár én tölem, mindazáltal ne úgy legyen, mint én akarom, hanem a mint te akarsz

Az Úr szomorúságában Istenhez fordul. Ha tanítványaira még oly biztosan számíthatott volna is, érezte, hogy gyötrelmeivel legméltóbban annak színe előtt jelenhetik meg, a ki a szívek és vesék vizsgálója, a ki belát lelkünkbe, a ki mind elég jó, mind elég hatalmas méltányolni és meghallgatni könyörgésünket, ha szent akaratával meg-egyezik. „Én Atyám, ha lehetséges, müljék el e pohár én tölem“. Krisztus tudta, hogy neki a halált el kell szenvednie, mert ez a megváltás elengedhetetlen feltétele volt s így lehetetlenül könyörgött. Tanúsága ez annak, hogy a szív hasonlít a hajóhoz, mely vihar és hullámok közt vergődik a biztos kikötő felé. Az Úr is gyötrelmei között egy pillanatra azt hiszi szívében, hogy a váltás munkája lehetséges volna az ő halála nélkül is. De gyötrődő lelke mintegy magába tér, legyőzi gondolatát: *Ne úgy legyen, a mint én akarom, hanem a mint Te.* Hogy ez lehetett nagy lelkének gondolatmenete, az is mutatja, hogy második könyörgése már engedelmisségbe olvadt, mert így imádkozik: *Atyám, ha el nem mülhatik tölem e pohár, legyen meg a te akaratod!* Az első könyörgésnél még Jézus mintegy válaszra vár, de a midőn a rettenetes éj csendjében nem hangzik semmi szózat, siet kijelenteni, kétszer egymásután, hogy megnyugszik atyja akaratán. Máté megjegyzi, hogy harmadszor is azon beszéddel szólva imádkozott. Jézus könyörgése engedelmisséggel végződik s ő Atyja akaratának feltétlenül meghódol.

Minket is meglátogat Isten csapásokkal s terhőket érezve, enyhülést és békét keresünk. Ne támaszkodjatok ilyenkor egyedül emberekre. A

vergődő Jézus tanítványai is elszunnyadtak. Mert ha jól esik is a nemes lelkek részvéte, a csapást fejünkről el nem hárítja. Siessetek ilyenkor az Úrhoz, ő nem hagy segedelem nélkül, ha Jézus módjára fohászokdtok: Atyám, ha lehetséges, müljék el tölem e pohár. Ez a pusztta fohász, a szívnek ez átadása Isten kezébe, midőn színe előtt panaszát kisírja, lelki élvezet, könnyebbség, béketűrés és bátorság kútfeje.

És ha az éjben nem hangzik fel a várva-várt szózat? Ha könyörgésünk válasz nélkül marad? Meg tudunk-e akkor nyugodni Isten akaratán, mint a mi Urunk? Jer, sajátítsuk el tőle azon valóban isteni lelkületet, mely abban a tudatban, hogy Isten akaratát teljesíteni kell zúgolódás nélkül, bátran, elszántan üríti ki a sors azon keserű poharát, a melyet végtelen bölcsesége töltött meg számunkra.

Székács József.

A kereszt.

A kereszt a mi ker. *hitünk* szent jelvénye, váltásunk drága záloga. Tudjuk, hogy a kereszt „zsidóknak botrány, pogányoknak bolondság“, de nekünk hívőknek „Isten hatalmát és bölcsességét“ jelenti meg az, s jaj annak, a ki a keresztet meggyalázza avagy kigunyolja.

A kereszt a mi ker. *életünk* normáló elve. — „Vita crucis — via salutis“. A keresztény hívő élete valójában a Krisztus követése — az ő keresztjének hordozásában. Erkölcsi feladata — keresztre feszíteni bűnös hajlamait napról-napra, óráról-órára, a mint egykor a Krisztusban keresztre feszítettett minden bűn. Azért igaz a régen hangoztatott elv is: „Per crucem ad lucem...“ De jaj annak, a ki ez elvet aprópénzre váltva, könnyelműen a tömeg közé szórja s a keresztet így a kihívott nyilvános botrány céltáblájává alacsonyítja.

A mint hogy ez legújabbán ismételve megtörtént a budapesti tudományos egyetemen.

Lapunk előbbi számában ráutaltunk a mozgalomra, a mely hazai oktatásügyünk e büszke fellegvárában

a kereszt kitűzése érdekében megindult, nemkülönben a visszahatásra is, a melyet az az egyetemi ifjúság egy másik pártjában felszított. A mitől tartottunk, azota beteljesedett. Az egyetem benső élete jó időre ismét alaposan feldúlva s az ifjúság, a melyre a szülők százai meg százai verejtéküket áldozták, csakhogy az egyetemen emberré nevekődjék, most ismét elemében van. Cívakodik és — *nem tanul*. Mert ez illik honunk ifjúságához!

Így kell pedig ennek történnie a „*regnum Marianum*”, meg az ezzel egysütetű „*Pázmány-egyeteme*” jel-szavak és törekvések miatt.

Ne áltassuk magunkat: *rendszer* ez, a mely érvényre törekszik mindenütt, a melynek mindegy, ha felfordul is a világ; ha az ifjúság, nemzetünk reménye, apák anyák szemefénye, elvadul, elzüllik is; csak ő győzzön, csak ő uralkodhassék a lelkek felett.

„A kereszt” — mondja az ultramontanizmus egyik szócsöve, az „Alkotmány” (!!) — „a *Pázmány-egyetem jelvénye*”, a melyről „nem szabad még a magyar címer kedvéért sem lemondani”. Azért, mint végszavaiban felhív: „Félre a hypokrizissal. Félre a gyávasággal. *Pázmány-egyetemére* a kereszt való. Azt megtagadni s onnan hivatalosan eltávolítani bűn. S ennek nem is szabad megtörténni még akkor sem, ha zsidó és *nem pap volna ma az egyetem rectora*”. („Alkotmány” 71. sz.) Ugyane helyen nevezett lap közli „az egyetemi keresztmozgalom szervező-bizottsága” nyilatkozatát, a melyben ez kijelenti, hogy bár a magyar állameszmének kidomborítását az egyetemen, a magyar címer alkalmazása útján, örömmel fogadja, de neki ez nem elég, neki a kereszt nem a magyar címerben, de *egyedül* kell, a melynek kitűzését állandóan szorgalmazni fogja.

A t. olvasó már tudja a lapokból, hogy e nyilatkozat egy compromissum eredménye, a melyet, nem tudni biztosan, ki eszelt ki: t. i. hogy a kereszt helyett függeszszék ki a magyar állami címet, a melyben úgyszólván benne van a kereszt; így aztán „a kecske is jóllaknék, a káposzta is megmaradna”.

Hát e közvetítő eszme is, a mely lesajnáltni való, époly jellemző. Sajnálatos, mert ime a kereszt céda alkú tárgyává lön s boldog-boldogtalan tetszés szerint dobálja ide-oda s gúnyolódik felette. Jellemző, mert a „keresztmozgalom szervező-bizottságának” intransigens nyilatkozata világosan mutatja, hogy itt csakugyan klerikális tendenciákról van szó, a mint hogy ezt eléggé igazolja az „Alkotmány” is, fentebb érintett szerepével.

Mondom: *rendszer* ez, a melyhez a vallásos kegyességnek semmi köze. Elgondolható-e, hogy a ki a keresztet valóban tiszteli és becsüli, azt odavigye a „zsidók” és „pogányok” közé, a kiknek az — jól tudja — botrány és bolondság s botorul kihijja őket: imhol törjétek össze!... Avagy nem az-e a kegyes szív egyetlen feladata, hogy e szent jelvényt botránycégerül felhasználni ne engedje senki emberfia által?

Más itt a cél. „*Pázmány-egyetemén*” a keresztnek ott kell a falakon függnie, még ha zsidó és *nem pap volna is az egyetem rectora*... Persze, persze, most *pap* a rector. Most hát az alkalmas idő az egyetem *r. kath. jellemének a kidomborítására*. S ha most nem sikerül — a mint hogy mi ezt hiszszük is — hát majd megkísérlük 4 év múlva... Akkor *ismét majd pap lesz a rector*.

Valóban csodálatos ennek a nemzetnek, a nemzet felelős kormányának a türelme, hogy a napnál világosabban előtörő ultramontán fenekedéseknek egyszer s mindenkorra erélyes megálljt nem parancsol! Valóban itt van már az ideje, hogy a nemzet józan közvéleménye a minden felekezeti elfogultságtól ment s tisztán a

nemzet legszentebb érdekei által vezetett hazafiság oda-kialtsa e kétszínű s egyben igen veszedelmes játék rendezőinek: „Quo usque tandem?!...” Mi elvárjuk a közoktatásügyi kormánytól s bizunk is benne, hogy tudni fogja ez irányban kötelességét s módját ejti, hogy a kereszt szűnjék már meg botrány tárgyává lenni; s az egyetem institúciójából is távolítson el minden oly elemet, a mely a botránynak a jövőben további alapját képezhetné.

Hanem — beszéljünk világosabban.

Nézetünk szerint a „keresztmozgalomnak” nevezett botrányoknak az egyetemen magában az egyetem tisztázatlan jellemében rejlik a gyökere. Azaz, hogy az egyetem jellege minden magyar ember előtt tiszta és világos: állami intézet az; de sajna, mikor a klérus évről-évre előáll az ő kiváltságos theóriájával és felekezeti jogigényeivel s nem akarja az egyetem állami jellegét elismerni, annak kizárólagos felekezeti jellegét vitatván. Vagyis, az „Alkotmány” szavaival élve, tisztára „*Pázmány-egyeteme*” az... Már t. i. a klérus szerint.

E jogfentartásnak alapja pedig azon kétségtelen tény, hogy az egyetemi fundusnak egy — persze elenyészőleg csekély — része tényleg r. kath. alapítvány; ez azonban — ismételjük — oly csekély, hogy belőle bizony a r. kath. facultás költségvetése is alig volna fedezhető, nem az aránytalanul kiterjedtebb és költségesebb egyéb facultások költségei is együttvéve.

Íme itt rejlik a megoldás egyéb nyitja is. Adja ki az állam (természetesen a maga felügyeleti jogának épségben tartása mellett) a r. kath. alapot a r. kath. klérusnak s bizza reá, hogyan és hol tartja fenn belőle a maga theol. facultását. Más szóval: a keresztkérdésnek legegyszerűbb, legtermészetesebb s egyben leg-radikálisabb megoldása: a *r. kath. theol. facultásnak az egyetem kötelékéből való végleges kikebelezése*. Ez alapon az egyetem falai közé visszatérne a felekezeti béke; ifjainknak maradna idejük tanulni is s a klérus sem panaszkodhatnék tovább, hogy az állam az ő alapjait a maga céljaira használja fel.

E megoldásmódot — gondoljuk — szívesen látná mindenki, maga ev. egyházunk s ennek azon intéző férfiai is, a kik theol. oktatásügyünk végleges reformját a prot. theol. facultásnak a budapesti tud.-egyetemen állami költségen való felállításától várják.

E követelmény kétségkívül jogosult annyiban, a mennyiben az 1848: XX. t.-cikknek, illetőleg az ebben kimondott „egyenlőség és viszonyosság elvének” természetes folyománya; s mindaddig, a míg akármely egyetemünkön (s pláne éppen a budapestin) ott uralkodik a r. kath. theol. facultás, nemcsak jogunk, de kötelességünk is fennenhangoztatni a magunk hasonló igényét is. Viszont, ha a r. kath. facultás az egyetemből kihelyeztetnék, nem volna okunk, sem jogunk a facultás-jogot magunk számára tovább is követelni.

Elvi szempontból véve a dolgot: meggyőződésünk, hogy a *felekezeti* facultások, *mint ilyenek*, nem valók a tudományos egyetemre. E házasságnak az egyetem tudományos jellege, a mely a *szabad kutatás* elvén áll s a felekezeti dogmatikus tan jellege, a mely a tekintély-szerű *kötöttség* elvét vallja, egyaránt ellentmondanak. A tudományos egyetemen a theologia csak mint összehasonlító vallástörténeti s bölcséleti tudomány, illetőleg, mint az ember legbensőbb valóját alkotó vallásos állapot tudománya, mint a lélektani tudományok egyik ága formálhat — de ez alapon teljes joggal — a facultási elismertetésre jogigényt.

Gyakorlati szempontból pedig az egyetemi felekezeti facultásokat maga az élet lehetetlenné teszi. Gondol-

juk csak el, hogy az egyetemen tényleg helyet találnának a r. kath. facultás mellett még az evang., a ref., az unitárius, a görög és a zsidó theol. facultások is. No hiszen, ez lenne ám az igazi Babylon! Pedig hát törvényes joga valamennyinek kétségbevonhatatlan. Aztán gondoljuk, ha úgy ez a 6 felekezeti facultás összefogna a más három ellen! Vagy ha úgy összetűznének egymással s mindegyik a maga már birt vagy még felfedezendő jelvényeit az egyetem termében kitűzetni akarná! No az lenne ám a szép embléma-gyűjtemény! Csudájára járnának külföldi tudósok s Budapest oly specialitással bírna, a mely őt tán egyenesen a curiosumok városává avatná. Hát hiszen ebből tán haszna volna a forgalomnak: de aligha a tudománynak s még kevésbé a keresztyén szeretet nagy etikai törvényének. Mindezekből folyólag meggyőződésünk, hogy a felekezeti theol. facultásoknak az egyetemre való bevitelével szemben magok az ottani tudományos facultások, a jogi, orvostudományi és bölcsészeti tiltakoznának a leghatározottabban: — így hát mi, a midőn a prot. theol. facultásnak az egyetemen való megteremtését sürgetjük, oly székér után futunk, a mely minket ugyan soha fel nem vesz.

Azért a „keresztmozgalom“ tanítson bennünket is magunkbaszállásra. Igyekezzünk a mi theol. facultásunkat a magunk spheráján belül megteremteni, azon alapon s azon eszközök felhasználásával, a melyeket nekünk az Egyházi Alkotmány és az 1848: XX. t.-c. nyújtanak. Egyébként e tanúságot itt csak „per tangentem“ érintjük, elmondtuk már idevágó véleményünket ismételve élőszóval is, írásban is, alkalomadtán el fogjuk még mondani körülményesebben s bővebben indokolva is.

A jelen konkrét esetre visszatérve, komoly meggyőződésünk, hogy nekünk egyedüli feladatunk s az egyedüli helyes és célravezető út és eszköz — a *róm. kath. theol. facultásnak az egyetem kötelekéből való kikelezését sürgetni.*

Erre kötelez bennünket épen a keresztyén, a melynek kortescélokra cégerként való felhasználását nyugodt lélekkel nézni tiltja keresztyén lelkiismeretünk szózata.

Stromp László.

TÁRCA.

II. Rákóczi Ferenc fejedelem imádsága törökországi útja előtt.

— Mutatvány Domján Elek: *„Rákóczi Önéletrajza“* című fordítás-művéből. —

A fejedelem a magyarországi háború kezdetének leírása után így imádkozik:

„Íme ez a kezdete a magyar háborúnak, a szikrából élesztett tűznek, a mely a te irtalmas, vezérlő és megsemmisítő kezéd alatt két esztendeig tartott; e háború leírásának folytatását felfüggesztetted velem most, a mikor e magányból kiszólitasz és a mint látom, e színjátékot fel akarod újítani. Fogadd el tehát, ó imádandó gondviselés, melynek gyermekéül magamat dicsekedve vallok, ezeket, a melyekhez a te tanácsodból hozzáfogtam azért, mivel úgy hittem és hiszem is, hogy az olvasóknak a te imádasodra való serkentésére írom. Ez az én magános életem műve, a melybe XIV. Lajos király halálával, kit atyául adtál számkivettségemben, engemet elhívtál. Alázatos megemlékezéssel vallok meg, hogy méltatlan voltam lelki vigasztalásaidra, melyekkel napjaimat megáldottad; dicsőségemet lelem azokban, mint a te adományaidban; bocsáss meg, ha azokkal visszaéltam. Hogy

ha csak az emberi okosságot, az emberi méltóságok hiábavalóságait, veszedelmeit és állhatatlanságát fontolom meg, édesebb lenne nekem, megvetve mindent, e magányban visszamaradnom, de ha elfogadtam az édeset kezedből, miért utáljam meg az általad nyújtott keserűséget? Távoll legyen ez Uram tőlem, kit három esztendeig e hajlék* szerzeteseinek szent példáival, gyóntatóm oktatásaival, végül a te igéiddel azért tanítottál, hogy ismerjem kötelességeimet, a melyeknek követésére egy keresztyén embernek késznek kell lennie. Számkivetett vagyok, fejedelemségtől, alattvalóimtól megfosztottak, pedig megesküdtem színed és szentjeid előtt, hogy sohasem fogom őket elhagyni; fiaim árvák és koldusok, te eszköket nyújtasz nekem hazám, alattvalóim és gyermekeim felszabeditására és annyi ezer léleknek a nemzetek fogságából való megmentésére. Meghaladja, megvallom, az emberi fogalmat a szerencsés vég reménye, de ha ez az akadály nem volna, édes volna nekem és nem nehéz, a mi most nekem felajánlatik; kértelek és esedezem hozzád: ne engedd, hogy csalóka remények elhomályosítsák elmémet, mely egyedül a te akaratodat kívánja követni és ezért imádkozással, bójttal, virrasztással és lelki komolysággal kértem kegyelmedet és kértem, hogy nálamnál méltóbb szolgálid, a szerzetesek körjék azt tetőled — és mindezek után úgy érzem, hogy szívem megerősödik és lelkemet ragadja valami azon nehéz feladatok felé, a melyek szemeim elé tolnak és táruhnak; miért ne higgyem tehát, hogy a te akaratod az, hogy akarjam azokat a dolgokat, a melyek ellentmondanak a nyugalmat kedvelő önző szeretet ösztönének, a melyet neked áldozok, a midőn feltettem magamban, hogy azt, mint neked alárendeltet semmiyé teszem. Fogadd kedvesen áldozatul akaratomat és segíts, hogy azt gondviselésed oltárán szereteted tüze meg ne emészsze, és ne tulajdonítsd vétkemül, ha megcsúfolatom. Igazságosak ítéleteid Uram és bármi történend is velem, feltettem, hogy mint a te kezedből jövőt fogadom. Semmi más nem vár reám, ki a pogányok segédelméhez folyamodom, mint álnokság, rabság, börtön, vérpad, szegénység, sebek és a balsors minden neve, a miknek elszenvéde elé megyek, minthogy így akarod, — a benned való bizodalommal és segedelmed kérésével. Nem kérdezlek tégedet, vajjon az uralkodás magaslatára, az engem joggal megillető trónusra, hazamba és gyermekeim ölelő karjai közé vezérelsz-e majd, mert egyik is a te hatalmadtól függ; a te jogod az: a mit elvégeztél; az enyém: követni, a hová vezetsz. Ezeket mondd nekem tollba, ime én leírom; ha azt akarod, hogy véghez vigyem, itt vagyok; tudni sem óhajtom, hogy a midőn megyek, igazságod véraldozatául fogadsz-e el, vagy irtalmadnak akarsz-e példát állítani; mert egyikben is, másokban is egyformán a te dicsőséged nyilatkozik meg! Te légy az én sarkesillagom, mikor tengereken járok, ó gondviselés; te vezetóm a harcba, te vigaszom a veszedelmekben, horgonyom a hajótörésben, te egyedül fáradalmaim jutalma. Csudálatos ítéleteidre a szerzetesek e szent gyülekezetéből még egyszer hivatkozom; pogány népek közé megyek, elámulnak majd igen sokan, szinte megvet az egész keresztyén világ, nem gondolván meg, hogy Dávidot is a te kiválasztott népedért áldozatul a körülméletlen philisteusok közé vitted; ismétlem, nem kérdelem, miért tevéd ezt, nem is az emberek ítéletét, hanem a te ítéleteidet akarom követni; a te jogod elvégezni, a mit talán ezen eseményben a világ szemei elől el akartál rejteni. De hogy ha mégis azoknak dacára, a miket mondok, tőlem indulnak ki, a mikhez hozzáfogok és nem

* A kamalduliak groboisi klastroma.

tetőled, zavard meg azokat, hogy szétfolyjanak, mint a viasz a tüztől, minden én munkáim; legyenek olyanok, mint a por a szél előtt, minden gondolataim, és dicsőítsen s magasztaljon fel az én romlásom is, — örömet beleegyezem, csak lelkemnek, a te szerető, tégedet óhajító és egyedül hozzád fohászoló jegyesednek légy irgalmas. Ne gyönyörködjél annak romlásában, de gyakorold iteleid szigorát testemen az időben; itt égess, itt vágj, mert bármit cselekszel is, mindig benned reménykedem és tégedet szeretlek; tudom ugyanis, hogy vétkeim megérdemelnék minden ideiglenes rosszat, melyet reám bocsátottál; megvallom, hogy az örökkévalót is megérdemlem. És itt alávetem magamat irgalmadnak; és míg a te mélységes gondviselésed, igazságod, bölcseséged és irgalmad keblére kegyelmedtől gyámolítva vígan sietek, fogadj fel engem, világosíts meg és ha neked tetszend, segíts meg azokban, a melyekhez dicsőségedért, egyházad gyarapodásáért, felebarátom javáért fogok, hogy búban-bajban fiad keresztjét csókolgatva, menjek be az örökségbe, melyet a téged szeretőknek és követőknek megígértél. Amen.

OKTATÁSÜGY.

A Luther-Társaság tankönyv-pályázata.

A Luther-Társaság megbízásából nt. Hörk József, mint a társaság tankönyvi osztályának elnöke pályázatot hirdet egy év. szellemben megirandó és a hatodik középiskolai osztálynak szóló világtörténeti tankönyv írására.

Csak örömmel vehetjük tudomásul, hogy a Luther-Társaság vállalja magára a tankönyvek kiadását oly gymnasiumi tárgyakra nézve, melyekben igen fontos, hogy a protestáns szellem bennök hamisítatlanul megnyilatkozzék és taníttassék.

Igen helyes és szükséges is a további intézkedés, hogy az egyetemes gyűlés által jóváhagyott művet államilag is engedélyeztetni fogják. Helyes ez azért, mert az állami felülbírálat biztosítékot nyújt arra nézve, hogy abban a tankönyvben a protestáns szellem kidomborítása nem fog felekezetieskedéssé válni; szükséges azért, mert középiskoláink államsegélyesek lévén más tankönyvet mint államilag engedélyeztetet alkalmazni nem szabad.

De megütközést keltett bennem a pályázatnak azon passusa, hogy az így approbált könyv a mélt. és főtiszt. püspök urak útján minden év. középiskolába be fog vezetettetni.

Úgy tudom, hogy a tankönyvek megválasztása és megállapítása az illető szaktanárok megokolt előterjesztése alapján a tanári testületeknek hatáskörébe esik. Nemcsak az eddigi gyakorlat, rendtartásunk világos intézkedései is a tanári testületek feladatává teszik a tankönyvek megválasztását. A rendtartás 16. §-a azt mondja: Tankönyveikül az egyetemes gyűlés által jóváhagyott könyvek kasználendók, az államilag engedélyezettek csak annyiban, a mennyiben egyházunk tanaival, szellemével, történeti fejlődésével ellenkezőt nem tartalmaznak, a mit szemmel tartani a tanári testületnek feladata.

A 17. §. rendelkezése szerint pedig az évszázó értekezleten állapítandók meg a tankönyvi változások.

A tanári testületek autonómiáját sértené tehát az olyan intézkedés, mely szerint a püspökök valamely tankönyvet az összes főhatóságuk alatt álló középiskolákba bevezetethetnének.

Ha az a tankönyv jobb lesz az eddig megjelenetknél, mert hisz van most is protestáns szellemben megírt protestáns szerzőtől való történeti tankönyvünk,

akkor semmi kétség, hogy a szaktanárok, illetőleg tanári testületek készségesen alkalmazni fogják. Ez esetben még csak püspöki ajánlatra sincsen szükség. De nem ismerhetem el azt, hogy a püspököknek joga volna valamely tankönyvet, akár a legjobbat is, a középiskolákba kötelező használatra bevezettetni.

Pozsony,

Márton Jenő tanár.

Szerkesztői megjegyzés. A fent közölt felszólalásra, a melyet az ügy érdekében közöltünk, megjegyezzük, hogy püspökeinktől távol jár még gondolata is az iskolai önkormányzat megtámadásának. A mint viszont iskolát sem tudunk elképzelni, mely püspökének megokolt jó tanácsára tankönyv dolgában is készséggel ne hajtana.

KÜLFÖLDI KRÓNIKA.

Coligny-émlék. F. évi február hó 16-án leplezték le II. Vilmos császár és nagy közönség jelenlétében Coligny Gáspárnak, a „párisi vérmenyegző“ alkalmával legyilkolt francia hitvalló admirálisnak s hugenottavezérnek az emléksobrát Berlinben, a mely a cs. k. vár déli oldalán van felállítva. II. Vilmos császárt Colignyhoz ősrakoni kötelékek fűzik. Coligny Lujza nevű leánya orániai Vilmosnak, Németalföld megszabadítójának volt a felesége — ennek Lujza Henrietta nevű unokája pedig I. Frigyes Vilmos brandenburgi választófejedelemhez ment feleségül — s így ősanja a jelenlegi német császári háznak. II. Vilmos, hogy ezt az emléket állíttatta, — a családi kegyeletet egyesítette a hithős iránt való tisztelettel.

Schiller ünneplése. Schiller halálának százéves emlékünnepe, mely f. évi május 9-ére esik, Németország tudományos s egyházi körei nagyon készülődnek. Nála eszményibb, magasabb szárnyalású, finomabb érzésű és tisztább erkölcsű költője a németeknek nincs. Maga Goethe is elismeri, hogy reá is legáldásosabb hatása volt Schiller barátsága s közvetlen melegségű költészete. Goethe mondta Schillerről azt, hogy: „Ő igaz ember volt, nekünk is olyannak kellene lennünk“. Kis János, Szemere Pál, Szász Károly, Váro Ferenc, Vargha Gyula nálunk lelkes hívei voltak neki, költészetének hatása alatt állottak s műveit is átültették nyelvünkre. Több művét ismeri minden ember. Megütközéssel hallja mindenki azt az ünneprontást, hogy a bécsi Burgszínház igazgatója, Schlenther, nemrégén a „Don Carlos“-t úgy alakította át, hogy mindazokat a helyeket, a melyek a katolikus egyházat s annak papságát kétes világításba állítják, törölte, mert — úgymond — azok a katolikus egyház ellen való támadások s azokat megtűrni nem lehet! „Don Carlos“-nak ezt a Schlenther által katholizált kiadását a klerikális „Vaterland“ tetszéssel s helyesléssel fogadta, de még kevesli ezt s azon óhajának adott a minap kifejezést, hogy a 3. felv. 4. jelenetében előforduló „infamis gyónási titkot“ is kihagyta volna. „Ezt is ki kellett volna hagyni! Ez — úgy látszik — a bíráló figyelmét kikerülte“. Általában azon fáradoznak klerikális körökben, hogy Schiller összes műveit katholizált szöveggel adják ki; s azt is állítják, hogy Schiller balladáinak szembeszökő katolikus jellemvonásuk van. De ezt nem lehet állítani. Schillernek soha eszeágában sem volt, hogy valamely felekezet uszályhordozója legyen. Ideális gondolkozása közelebb áll az evangélikus valláshoz, mint a katolikushoz. Különb is evangélikusnak született s szülei házában igaz protestáns szellem és kegyesség uralkodott. Egy ideig Mosernek, a buzgó evang. lelkésznek volt kedves tanítványa s maga is evang. papi pályára lépett volna, ha az isteni gondviselés másként nem intézi. A szentírast ifjú korában nagy szeretettel

olvasgatta — különösen a zsolttárok — Luther, Gellert és Gerhardt énekei voltak kedvelt olvasmányai. Később egyik barátjának azt írja: „Melyik vallást vallom? Egyet se az említettek közül“. Ez a megjegyzés azt bizonyítja, hogy saját vallásos meggyőződése volt, egy egyház hitvallásához sem kötötte magát, de az bizonyos, hogy a róm. kath. egyház dogmáit éppen nem szerette. Schiller műveinek katholizálása nem más, mint minősíthetetlen klerikális sajtókihágás és irodalmi bűntény, a mely a sajtószabadsággal és az írói tisztességgel homlokegyenest ellenkezik. Mit szólna ehhez maga Schiller, ha élne? A kik ilyesmire vetemednek, megérdemlik, hogy elmondjuk róluk a Megváltó szavait: „Gonosz ember az ő gonosz szívének gonosz kincséből hoz elő gonoszt“. (Luk. VI. 45.)

K. A.

EGYHÁZI ÉLET.

Az „Evang. Theologusok Otthona“ számadását a múlt héten vizsgálta meg a kiküldött bizottság. Öröndetes jelenség, hogy e fiatal intézetünk évről-évre fejlődik és gyarapodik. Az 1904. évben a gyarapodás 5534 kor. 54 f., úgy hogy az intézet vagyona jelenleg 42,336 kor. 40 f. Az alaptőke 22,280 kor. Csemez-alapítvány 15,260 kor. Báró Solymosy László-alapítvány 4000 kor., felszerelési alap 540 kor. 12 f. Az 1905-ben befolyt adományok összege az alapítványokkal együtt meghaladja a 10,000 koronát. Közöljük az 1904. évi alapítók sorát: *Báró Solymosy Ödön*, egyházmegyei felügyelő, atyja, id. báró Solymosy László emlékére 4000 kor. *Dr. Zsigmondy Jenő*, egyetemes főjegyző 100 kor. *Osztróluetzky Géza*, trencsényi főispán 100 kor. *Städler Tofor* kir tanácsos Besztercebánya 500 kor. *Kéler Napoleon* Budapest 100 kor. *Nagyhonti egyházmegye* 100 kor. *Brezsnóbányai egyház* 100 kor. *Zólyomi és tótpelsőcei egyház* (kiegészítéssel) 40—40 kor. *Magyar Leszámitoló és Pénzváltó Bank* 100 kor. *Magyar Agrár és Járadék Bank* 100 kor. *Egyesült Budapest-fővárosi Takarékpénztár* 100 kor. *Balassa-gyermati Takarékpénztár* 100 kor. *Magyar országos központi Takarékpénztár* 100 kor. *Első Magyar Általános Biztosító-Társaság* 200 kor.

Az intézet tőkéje gyümölcsöző értékpapirokban s betétkönyvekben van elhelyezve. Az esetleges adományokat az „Evang. Theol. Otthon“ címére *Pozsonyba* kell küldeni.

A Baldácsy-alapítvány. Staud Lajos, a Baldácsy-alapítvány ügyvivője a múlt hónapban hét ivre terjedő, kimerítő jelentést adott ki az 1904. évi vagyon-, teher-, bevételi-, kiadási-, s a f. évi előirányzati mérlegéről, az alapítványi birtokokról, felügyeletükről és a helyszíni bejárásról, a mit Staud Lajos végzett. Ebből a jelentésből a figyelmes olvasó az alapítvány ügyviteléről és haszonbérleti állapotáról tiszta és világos képet nyer.

A jelentésből kitűnik, hogy a hat földbirtok: Fegyvernek, Tiszaroff-Gyenda, Kőtelek, Nagykürü, Dévaványa és Pusztá Palotás-Szt.-Iván összesen 7732 kat. hold és 38 □-ól terjedelmű, kataszteri jövedelmük a rajta levő épületek biztosítási értékével 211,419 kor. 42 f. Értékpapirokban van elhelyezve 124,700 kor. A regále megváltás kitesz: 54,400 kor.-át. Építési tőke: 71,000 kor., záloglevelek értéke: 33,600 kor., óvadékok: 78,544 kor. 14 f., haszonbér követelések: 5228 kor. 14 f. Készpénzmaradék (a Magyar Földhitelintézetnél) átvitelképen az 1905. évre 75,357 kor. 28 f a kézipénztárban maradék 537 kor. 09 f.

Tényleges bevétel volt	238,026 kor. 36 f
„ kiadás „	63,131 kor. 99 f
	<hr/>
	174,894 kor. 37 f
Ebből különféle rendes kiadást kell levonni	99,000 kor. — f
	<hr/>
Pénztári maradék	75,894 kor. 47 f

Az 1905. évre előirányoztatott 237,807 kor. 63 f bevétel és 45,709 kor. 79 f kiadás — maradék lesz 192,097 kor. 84 f.

A jelentés szerint az összes vagyon: 1.654,986 kor. 05 f., az összes teher 451,445 kor. 65 f. Haszonbér fejében 1904-ben 111,487 kor. 90 f folyt be; a haszonbérek rendszeresen folytak be a szárazság dacára is; — az 1904. év gazdaságilag tűrhető volt, csak a takarmányhiány volt nagy. Árvíz nem volt s így a társulat anyagi erejét semmi nagyobb mértékben igénybe nem vette. Tűz volt, egy kisebb marhaistálló égett le, a kifizetett biztosítási összeget, — 900 kor.-át tőkésítették.

Hogy a jövőben az előirányzatot át ne lépjük s meg ne zavarják — azt javasolja Staud, hogy az 1904. évi pénztári maradványból 41,256 kor. 86 f.-en magyar földhitelintézeti szabályozási és talajjavítási (4%-os) zálogleveleket vegyenek — s ezek szelvényeinek jövedelmét és a vizszabályozási általányból évenként megmaradó összegeket „további rendelkezésig“ évente az általa javasolt és létesítendő „vizszabályozási-alap növelésére“ fordítsák.

Az elhalt Perlaky Elek alapítványi igazgatósági jegyző helyébe Zsigmondy Jenő dr. lépett — a kit az idei igazgatósági gyűlésen — mint jegyzőt — véglegesíteni fognak. Ad multos annos!

K. A.

Választási hírek. A soproni felső egyházmegye felügyelőt választ. A soproni gyülekezet a maga hat szavazatát Démy Lajos soproni felügyelőre adta. Mivel a többi gyülekezet is reá szavaz, megválasztása egyhangú lesz. — *Aszódi* népes gyülekezetünk lelkészül egyhangulag Chugyik Pál eddigi segédlelkészt kívánta egyedüli jelöltül, a ki a boldogult Moravcsiknak éveken át jobb keze volt. Az egyházmegyei elnökség Blatniczky Pál zólyomi lelkészt jelölte.

Nagy-Szombat. A nagy-szombati evang. gyülekezetben Albrecht Géza lelkész és hittanár a második böjti vasárnapon szépen sikerült vallásos estét rendezett. A délutáni istentisztelet után az iskola nagyobbik terme zsúfolásig megtelt áhitatos érdeklődő közönséggel. A szép ünnep tárgysora a következő volt: 1. „Tövissek, drága tövissek“ böjti ének, énekelte a hölgy kar. 2. „Jézus imája“ költemény Béri Gyulától, szavalta Szvoboda Emilia. 3. „Vallás és tudomány“ értekezés Farkas Gejza lelkésztől. 4. „Wie wird uns sein“ egyházi ének, énekelte a hölgy kar. 5. „Az utolsó sor“ költemény Várady Antaltól, szavalta Szabó Irénke. 6. „Die Frau und her Glaube“ értekezés Albrecht Géza lelkésztől. 7. „Én Istenem, én bűnös ember“ bűnbánati ének, énekelte a hölgy kar.

Nagy-Szombat egyike legvirágzóbb egyházainknak. Az 1904. évi bevételei 26,055 koronára, kiadásai 26,611 koronára rúgtak. A szegények gondozására 2460 koronát, az árvákéra 704 koronát, a diakonissa-alap gyarapítására 770 koronát fordított. A nőegylet karácsonykor 503 koronán 40 gyermeket ruházott föl. Most a diakonissa-intézmény meghonosításán s új tanítói állomás szervezésén gondolkodnak a hivatottak. A templomot a téli istentiszteletek kedvéért gázfűtéssel és világítással látták el. Az új templom építésére szánt összeg már együtt van, de mivel iskolát és paplakot is akar egyúttal építeni, mivel továbbá a kincstár adta jelenlegi templom még jó ideig megfelel a helyi szükségleteknek, az építést bizonytalan időre elhalasztotta.

A grinádi egyház évi jelentése a gyülekezet életének jelentősebb mozzanatai után a hívek számának változásairól tudósít. Született 6 fiú, 8 leány, összesen 14. Konfirmáltatott 5 fiú, 7 leány, összesen 12. Esküdtött 9 pár — köztük egy vegyes. Az Úr vacsorájával élt 297, köztük 9 beteg. Meghalt 9 férfi, 6 nő — összesen 15 személy. A gyülekezet lélekszáma 551. Amerikában van 18 egyháztág. Az egyház iskolájába jár 44 fiú, 37 leány, összesen 81 gyermek, azonkívül 22 ismétlőiskolás. Az egyház bevétele 4635 kor. 6 fill. volt, kiadása 2900 kor. 86 fill. A torony- és harang-alap 1267 kor. 78 fill., a tavalyinál 464 kor. 46 fillérről több. Segítségképpen kapott az egyház 542 kor. 60 fillért. Gyűjtött és különböző célokra adományozott 80 kor. 40 fillért. A súlyos gazdasági viszonyok dacára is akadnak jökedvű adakozók, a kik az egyház terhen segíteni igyekeznek. Így *Simonovics Samu* és neje *Fakundini Terézia* egy újdonszerű koporsótakarót ajándékoztak az egyháznak, a mely 82 koronába került, — s az egyházat a költségtől ezáltal megkímélte. — Jószivű adományáért áldja meg az Isten a kegyes házaspárt!

Az istentiszteletet német nyelven tartják — 13-szor tét nyelvű istentisztelet is volt.

Selmezbánya. Folyó évi március 19-én tartotta az ev. nőegylet a lyceum tanácstermében évi közgyűlését. Az elnök, Händel Vilmosné jelentéséből kiemelhetők a következők: Az egylet segélyezett a lefolyt évben 25 özvegyet, 4 elaggott leányt, 5 özvegyet 13 kiskorú gyermekkel, 4 árva leányt, 1 árva fiút, 1 elmebeteg férfiút. Rendkívüli segélyezésben részesült 3 özvegy s 2 fiú. Mérsékelt tandíjt fizetett 24 gyermekért s ellátta azokat a szükséges tanszerekkel, egy kézimunka tanítónőt díjazott, a polgári leányiskolát segélyezi. A konfirmációnál felöltöztetett 8 gyermeket s adatott nekik énekeskönyvet és bibliát. Karácsonykor felöltöztetett teljesen 34 szegény gyermeket, 17 fiút és 17 leányt; juttatott 24 szegénynek némi ruhát s élelmiszereket. Segített 3 elaggott férfiút több rendbeli öltönydarabbal. Segélyezésekre fordított 3278 koronát; a kiosztott ruha nincsen ez összegbe foglalva. Rendkívüli segélyezése kiterjed szegény halottak tisztességes eltakarítására és szegény betegeknek, a megfelelő orvosi gyógykezeléssel és a szükséges gyógyszerrel való ellátására. Évi járulékot fizet az országos ev. árvaháza és a „Jó szív” egyletnek. Említendő még, hogy az egylet mint ilyen csatlakozott a nőegyletek világra szóló szövetségéhez, mely a női kérdések megoldásával foglalkozik. Az országos szövetségnek elnöke özv. gróf Batthányi Lajosné. Mindezt miveli a 149 tagból és 9 gyűjtő leányból álló kiesiny, de buzgó sereg. A tények ékesen beszélnek. Jó Istenünk áldja továbbra is e jótékony egyesületet. H. V.

Egyházközségi közgyűlés. A pesti ág. hitv. ev. németajkú egyházközség a minap a Deák-téri polgári iskola dísztermében Schranz János lelkész és Daur György helyettes-felügyelő elnökle mellett tartotta évi rendes közgyűlését. Napirend előtt Daur György helyettes-felügyelő az egyház nevében meleg szavakban üdvözölte elnöktársát, Schranz János lelkészt azon alkalomból, hogy ő felsége őt a Ferenc József-rend lovagkeresztjével tüntette ki. Schranz lelkész meghatóttan mondott köszönetet a szíves ovációért. Ezután előterjesztették a 1904. évről szóló jelentést, a mely kegyeletesen emlékezik meg néhai Fuszek Tivadar egyházfelügyelőről, felemlíti az énekkarnak buzgó működését és beszámol s lefolyt év fontosabb mozzanatairól. A jelentést jóváhagyólag tudomásul vették. Majd az 1904. évről szóló számadásokat mutatták be, a miket a közgyűlés helybenhagyott. Elfogadták az 1905. évi költségvetést is.

Végül az új választások megejtéséig meghosszabbították a tisztviselők és az egyháztanács mandátumát.

A vönöezki evang. gyülekezet márc. 26-án délután sikerült vallásos estét tartott a templomban. Két felolvasás is volt. Kovács Sándor, pozsonyi theol. akad. tanár Illésházy István híres pörét és bujdosását, nádorságra jutását beszélt el s előadását érdekes korrajzi részletekkel tarkította. Varga Gyula, a gyülekezet munkás lelkésze és Kemenesalja érdemes esperese *Idegen istenek* címen a hamis socializmust ismertette s vele szemben kiemelte az evangéliom nemes, emelkedett társadalmi felfogását. A nép eszejárásához alkalmazkodó találó megjegyzései termékeny talajba hullottak. Két ifjú legény, Major és Berecz, *A wormszi kihallgatás* című párbeszédet adta elő (Devrienttől, fordította Parkoláb Gyula) oly hévvel, helyes hangsúlyozással és helyenkint igazi színezéssel, hogy felsőbb iskolai tanulóknak is becsületére vált volna. Előadásukon meglátszott a betanító szerelmes gondja és fáradsága. A műsor többi számát a gyülekezet és daloskör éneke foglalta le, kezdetén és végén Varga Gyula imádkozott. Az ünnepélyen jelen voltak dr. Berzsenyi Jenő és dr. Berzsenyi Dezső családjai is. Általában e kedves falusi gyülekezet a virágzás képét mutatja. Van szép könyvtára, olvasó- és dalosköre; a nép munkás, takarékos, de egyúttal jó kedvvel adakozik a templomra és iskolára. A lelképásztorkodó pap mellett örömet említi föl fáradhatatlan jobbkezt, Weber Gyula tanítót, a kinek egyházas buzgósága követésre méltó példál szolgálhat messze földön.

Lemondás. *Laucsek Jónás*, a soproni alsó egyházmegye esperese súlyos betegségét adva okul lemondott esperesi hivataláról s vadofai lelkészi állásáról is. A gyülekezet ügyeit Laucsek fia, László Miklós segédlelkész intézi, az egyházmegyét pedig helyettesképpen Farkas Mihály, nagy-geresdi lelkész kormányozza. Laucsekkel egyházi közéletünknek egyik legjellegzetesebb s legnépszerűbb alakja tűnik el a nyilvánosság elől. Tiszta szívből kívánunk neki gyógyulást.

Kérdés a lelkésztársakhoz! Más vármegyében lakó ev. intelligens fiatalember látogatott meg e napokban, mint az ő családja régi jó ismerősét. „Tanácsot kérni jöttem — úgymond — a tisztelendő Úrhoz! Házasodni akarok. A menyasszonyom róm. kath. s szeret engem és én is szeretem őt. De mint a legtöbb róm. kath., úgy ő és családja is elfogult s csak az ő róm. kath. templomukban akarják, hogy esküdjünk. Nálunk az egész vármegyében nincs ev. templom; a ref. templomban pedig az esküvőt nem akarják. A plébános pedig „reversalis” nélkül meg nem esket. Én pedig azt, a mit az alföldön némelyek már a vásárra hajtadni szokott barmokról adott cédulák mintájára, maliciával szintén „réliónak” (!) neveztek el, semmiképpen nem adok. Így hát azt gondoltam, hogy „szinleg áttérek róm. katolikusnak, a míg megesküszöm, esküvő után újra visszatérek az ág. h. ev. egyházra”. Kényszerhelyzetben vagyok, a róm. kath. papok erőszakos és erkölestelen lélekhalátszata kényszerít arra, hogy én is furfangot használjak velök szemben!”

Én azt ajánlottam neki, hogy vegye rá a menyasszonyát, hogy a háznál esküdjenek s én hajlandó volnék elmenni és díjtalanul megeskütni őket. Ha pedig erre nem volna hajlandó, úgy tegyen, a mint jónak látja! Vajjon lelkésztársaim mit tanácsoltak volna?

Hegyaljai ev. lelkész.

Vallásos esték. A soproni ág. h. ev. „Theologiai Önképzőkör” 1905. április 2-án az ev. lyceumi tornacsarnokban Vallásos-Estélyt rendez. Az estély végén offeratorium lesz a jövő évben Sopronban tartandó prot. theol.

ságról. Sajnos, fedezet híjján a dallamokat nem lehet közrebocsátani.

Helyreigazítás. Az ev. vallásu képviselőknek a múlt számban közölt jegyzékéből kimaradt Lázár Pál neve. Ezennel pótoljuk.

Halálozások. *Breuer Sándor* halálával a Szepesség egyik legérdekesebb embere, egyházunk buzgó tagja tűnt el közülünk. Gölniczbányán született s Lőcsén, a megye székhelyén fejezte be munkás életét 84 éves korában márc. 11-én. Ő volt a XVI szepesi város utolsó kerületi grófja és Gölniczbánya, Késmárk és Lőcse municipiumok főispánja. Az ő nagy érdeme, hogy a telekkönyvezéskor az ev. tanító részére is hasítottak ki megfelelő szántóföldet és rétet. 22 éven keresztül a XIII városi egyházmegye felügyelője volt és mindig újból megválasztották azon tisztségre. Szepesmegye törvényhatóságának tagja és a szepesi hitelbank elnöke volt évek hosszú során át. Erdemei elismerésül több város diszpolgárának és a lőcsei ev. egyházközség tiszteletbeli felügyelőjének választotta meg. Temetése általános részvét mellett márc. 14-én történt. A gyászház előtt a férfi-dalárda Ormossy tanító és karmester vezetése alatt megható éneket adott elő. Azután a sok koszorúval díszített koporsót katonai zenekiséréssel az ev. temetőbe vitték, miután mind a 3 leánya katonatiszthez ment nőül, kik közül egy már tábornoki rangban van. A sírnál Dianiska Andor helybeli lelkész találó és megható gyászbeszédet mondott és Weber S. a XIII városi egyházmegye részéről a méltó halálnak adott kifejezést és beszentelte a sirt. A férfi-kar emelő énekével véget ért a temetési ünnepély. (W.) — *Fidler Sándor*, tállyai tanító, a hegyaljai esperesség dékánja és jegyzője hosszas szenvedés után elhunyt márc. 17-én, 53 éves korában. Márc. 19-én temették. Temetésére messzeföldről egybesereglettek tisztelői. A háznál Hajász Pál imádkozott, a templomban Czékus László, abaujszántói lelkész, az elhunyt dékántársa s testi-lelki barátja mondott fölötté beszédet, a sírnál Domján Elek búcsúztatót. Pályatársai nevében Szilva István és Kerényi Márton búcsúzott el tőle s ugyancsak a tanítók karénekével kísérték ki. Ismerősei méltán gyászolják a derék, egyházas szellemű tanítót és munkást. — Elhunyt *Czékus István* nyug. miskolci tanító is hosszas szenvedés után. Legyen áldott halottaink emléke!

IRODALOM.

Az e rovatban ismertett könyveket a szerkesztőség útján is meg lehet rendelni a pénz előzetes megküldése vagy utánvétel mellett

FELHIVÁS.*

Az új-testamentom kanonikus iratai mellett a kereszténység negyedik százada óta nélkülözzük az apokryfus iratokat. Hogy ezeket a kánon megállapítása óta a katholizálódo egyház nemcsak háttérbe szorítani, hanem egyenesen kiirtani igyekezett, az az akkori viszonyok között az ő álláspontjáról teljesen érthető. Ma azonban az újszövetség apokryfusainak az ismerete már nemcsak hogy nem veszedelmes, hanem a kanonikus szent iratok helyes méltánylásához és megértéséhez fölötté hasznos, sőt nélkülözhetetlen. Az erről való meggyőződés indított engem arra, hogy az új-testamentomhoz tartozó apokryfáknak az eredetiből való magyarra fordítását munkába vegyem. Néhány evangéliumot már be is mutattam a Theologiai Szaklapban. Azt hiszem, a magyar protestáns egyházak jelentősége megkívánja, hogy az öskeresztyén hit és szellem ama termékei, a melyek valaha az egyes tartományok szent könyveinek, vagy legalább gyülekezeti építő iratainak gyűj-

* Jövő számunkban mutatóványt közlünk az érdekes műből.

teményeiben előfordultak, magyar nyelven is hozzáférhetőek legyenek. Ha elegendő számú előfizető akad, szíves örömmel közzé teszem az új-testamentomhoz tartozó apokryfáknak bevezetéssel és magyarázatokkal ellátott fordítását. A gyűjteménybe a következő apokryfákat veszem fel:

Héberék, Ebioniták, Egyiptomiak, Péter evangéliumának felmaradt töredékeit s más evangéliumi töredékeket; Péter prédikációját; Jakab és Tamás elbeszéléseit; Barnabás, Római Kelemen, Polykarpus leveleit, a laodiceai levelet, Hermas Pásztorát, az Apostolok tanítását (Didahé); Pál, János és Péter cselekedeteit és Péter Jelenését.

A munka októberben megjelenik. Terjedelme 23 iv körül lesz. Előfizetési ára 4 korona, bolti ára vaioszínűleg több lesz.

Mihogy e munkát nemcsak a lelkészek és theologusok, hanem az iskolák, azok tanárai és tanítói, valamint az öskeresztyénség és annak irodalma iránt érdeklődő minden művelt ember haszonnal forgathatja, számítok a tömeges támogatásra. Tisztelettel kérem, hogy az előfizetés szándékát velem, ha csak egy levelező lapon is, mielőbb tudatni sziveskedjenek.

Raffay Sándor, theol. akad. tanár.

Szerkesztői üzenetek.

Lapunk olvasóit, főkép a lelkész, tanár és tanítói urakat tisztelettel kérjük, hogy az egyházukban előforduló eseményekről, gyűlésekről stb. bennünket értesíteni sziveskedjenek. Költségüket megtérítjük s fáradságukat is díjazzuk. Fontos hírekről idő rövidsége esetén táviratot is szívesen veszünk. A közleményt a szedés könnyítése végett a papirlapnak csak egyik oldalára kell írni. A cikkeket is díjazzuk s éppen ezért szigorú mértékkel mérünk.

Többeknek. Válaszunkat a jövő számra halasztjuk.

Budapest. A vita célja a meggyőzés. Ezt a jelen esetben nem remélhetjük. Izlésünk nem engedi meg hasonló fegyverek használatát.

PASSIÓ

vagyis

Krisztus urunk szenvedésének és halálának szent története.

Összeállította

PAULIK JÁNOS

nyíregyházai ág. hitv. ev. lelkész.

= Második bővített kiadás. =

BUDAPEST, 1905.

Megjelent és kapható

KÓKAI LAJOSNÁL

Budapest, IV., Károly-utca 1. szám.

Ára szép kötésben 50 fillér.

Nagyobb rendelés esetén minden 10 példányra egyet ingyen adok! Mutatóványpéldányt szívesen ingyen küldök, csak tessék kérni!